

UDENRIGSMINISTERIET
Center for Udviklingspolitik

Den 5. februar 2010
HUC, j.nr. 46.Haiti.5.b.

Talepunkt til brug for udviklingsministeren
Åbent samråd i Udenrigsudvalget tirsdag den 26. januar 2010 om katastrofen i Haiti og den
danske indsats

Indledning

Jeg vil gerne takke udvalget for anmodningen om et åbent samråd om katastrofen i Haiti. Jeg er glad for at få lejlighed til at orientere om situationen og status for den danske støtte til jordskælvsopfrene.

Jeg vil gerne indlede med kort at redegøre for status for den aktuelle situation. Jeg vil foreslå, at jeg herefter besvarer samrådsspørgsmålene B, C og D samlet.

Aktuelle situation

Situationen i Haiti er fortsat ekstremt alvorlig. Ifølge FN er der tale om den vanskeligste humanitære operation i årtier. Der er ingen fungerende regeringsstrukturer at basere sig på, og FN er selv hårdt ramt. Organisationen har mistet over 60 medarbejdere, og FNs hovedkvarter og bygninger er stærkt beskadiget.

Det skønnes, at ca. 3 mio. mennesker er berørt af katastrofen. Antallet af dødsopfre er fortsat uklart. FN og Haitis regering oplyser, at der er over 112.000 omkomne, og det tal vil formentlig stige. Regeringen har nu officielt meddelt, at man ikke regner med at finde flere overlevende i de sammenstyrtede bygninger. 2 mio. mennesker har behov for fødevarerhjælp. 250.000 mennesker er stærkt afhængige af helt basal nødhjælp og lægebistand. Knap 800.000 mennesker står uden tag over hovedet.

Danmark og det internationale samfund har reageret hurtigt på katastrofen. FN og Haitis regering udsendte fredag den 15. januar en appel på 562 mio. USD, der senere er blevet opjusteret til 575 mio. USD eller lidt over 3 mia. kroner. Appellen dækker 12 sektorer inden for både akut nødhjælp og tidlig genopbygning over de kommende 6 måneder. Der er foreløbig afgivet løfter om 280 mio. USD svarende til, at appellen nu er dækket med ca. 48%. Der indløber hele tiden nye tilsagn om støtte. Responsen på appellen er således relativt god set i forhold til tidligere, lignende katastrofer.

Her og nu er udfordringen primært at få hjælpen hurtigt og effektivt frem til de mest udsatte ofre for katastrofen. FN står i spidsen for at koordinere indsatsen, og FN har så sent som i fredags appelleret til, at alle donorer respekterer FNs rolle, og bakker op om FNs arbejde.

Jordskælvet i Haiti og de mange efterskælv ramte et i forvejen sårbart samfund ekstremt hårdt. Arbejdsforholdene i Haiti er meget vanskelige, og logistik er en stor udfordring. Landingskapaciteten i Port-au-Princes lufthavn er styrket, og der kan nu lande 130-150 fly om dagen. Til gengæld er vejene fra lufthavnen nu belastet af trafikpropper. Alternative lufthavne i den Dominikanske Republik benyttes også. Dele af den ødelagte havn er repareret, og de første nødhjælpsskibe kan nu aflevere nødhjælp.

Forsyningerne kommer i stadigt stigende omfang ud til de nødstedte – også udenfor Port-au-Prince - men vi har selvfølgelig alle været frustrerede over, at det ikke går hurtigere. Adgang til landområderne er en helt særlig udfordring. Nødhjælpen hindres bl.a. af manglende transportkapacitet og brændstof kombineret med ødelagte veje i et svært fremkommeligt bjergterræn. Hele landsbyer er totalt ødelagt af jordskælvene.

Jeg talte i går med Jesper Lund fra FNs nødhjælpsfond OCHA, der er i Haiti for at hjælpe med koordinationsarbejdet. Han bekræftede, at nødhjælpen i stadigt stigende omfang kommer ind i Haiti og bliver uddelt. Han lagde heller ikke skjul på, at der er tale om en meget vanskelig nødhjælpsindsats.

Sikkerhedssituationen vurderes efter omstændighederne at være relativt stabil, og bekræftede eksempler på plyndringer og vold er enkeltstående. I henhold til FN har der kun været to tilfælde af vold og uro i forbindelse med uddeling af nødhjælpen.

FN-styrken MINUSTHA er p.t. på 7.000 soldater og 2.000 politifolk. USA har sat 11.000 soldater ind for at hjælpe med at opretholde ro og orden og distribuere nødhjælp.

EU's indsats

For så vidt angår EU's humanitære indsats havde vi i kredsen af udviklingsministre et ekstraordinært rådsmøde om situationen i Haiti den 18. januar. Allerede inden mødet havde en række EU lande, heriblandt Danmark, ydet nødhjælp til Haiti. Vi blev på rådsmødet enige om fortsat at yde massiv EU støtte til Haiti, og om at koordinere indsatsen tæt under ledelse af FN.

EU's støtte vil blive udmøntet i tre tempi og omfatter både nødhjælp, hjælp til genopretning af statsapparatet, samt til genopbygningsindsatsen i landet.

På rådsmødet den 18. januar bekræftede Rådet en foreløbig støtte på omkring 915 mio. kr. til den første nødhjælpsfase. De 225 mio. kr. kommer fra EU-Kommissionen og den resterende del fra medlemslandene. EU-landene og Kommissionen erklærede sig villige til at bidrage med yderligere nødhjælp. Det har mange af os allerede gjort siden mødet i sidste uge.

EU-Kommissionen står desuden klar med 750 millioner kroner til det tidlige genopbygningsarbejde, hvor der bl.a. bliver behov for at forsøge at genoprette de mest basale statslige funktioner. Endelig har EU-Kommissionen givet tilsagn om godt 1,5 milliarder kroner til det langsigtede genopbygningsarbejde.

På rådsmødet for EU's udenrigsministre i går var Haiti også på dagsordenen med særlig fokus på den sikkerhedsmæssige situation. Der var bred enighed om, at en EU indsats bør foregå som støtte til FN missionen MINUSTAH, og at man skulle arbejde videre med mulighederne for proaktivt at koordinere bidrag fra EU's medlemslande, således at man bedst muligt kunne imødekomme FN's ønsker og behov.

Sammenfattende synes jeg, at det internationale samfund har reageret hurtigt og resolut her i den akutte nødhjælpfase. Jeg har således på intet tidspunkt hørt fra hverken FN eller nødhjælpsorganisationerne, at det har været manglende finansiel støtte, der har været problemet. Det har ganske enkelt været de helt utroligt vanskelige arbejdsforhold, der har forsinket indsatsen i de første 2 uger efter katastrofen.

Danmarks bidrag – besvarelse af samrådsspørgsmål B og C

Lad mig nu orientere om status for Danmarks humanitære indsats og det fremadrettede arbejde. Hermed besvarer jeg også samrådsspørgsmål B og C, der går på disse emner.

Mit udgangspunkt for den danske katastroferespons har været, at vi skulle levere nødhjælpen hurtigt, og at vi skulle støtte op om FN som koordinator af indsatsen. Erfaringerne fra nødhjælpen både i forbindelse med Tsunamien og efter jordskælvne i Pakistan har vist os, at mere nødhjælp ikke nytter, hvis den ikke er afstemt efter de konkrete behov og effektivt koordineret.

Med det udgangspunkt gav vi allerede dagen efter, at katastrofen havde ramt Haiti – som den første donor – et bidrag på 10 mio. kr. til FNs nødhjælpsfond i Haiti. Hertil kom bidrag på ca. 3 mio. kr. fra de humanitære beredskabs- og nødhjælpapuljer, som Udenrigsministeriet finansierer gennem de danske nødhjælpsorganisationer.

Nødhjælpapuljerne er netop etableret med henblik på, at organisationerne kan reagere så hurtigt som muligt på akut opståede katastrofer og uden administrative forsinkelser.

Vi imødekom også allerede dagen efter jordskælv et anmodning fra FN om bistand til etablering af FNs felthovedkontor i Port-au-Prince. Vi bevilligede 6 mio. kr. til Beredskabsstyrelsen til levering af mandskab og udstyr i form af bl.a. telte, it, kommunikationsudstyr og feltsenge. Felthovedkontoret er nu oppe at stå og fuldt funktionsdygtigt.

To døgn efter katastrofen indtraf, besluttede vi på baggrund af FNs netop udsendte lynappel at yde et yderligere humanitært bidrag på 20 mio. kr. til FNs nødhjælpsfond i Haiti, og 20 mio. kr. til tre af de store danske nødhjælpsorganisationer: Dansk Røde Kors, Folkekirkens Nødhjælp og Red Barnet.

Den 20. januar ydede vi som den første donor et bidrag på 20 mio. kr. til den del af FNs appel, der vedrører beskyttelse af kvinder og børn. Bidraget gik til UNICEF og UNFPAs arbejde med at genforene familier, hjælpe forældreløse børn og beskytte kvinder mod vold. Netop beskyttelse af civile er en af de centrale prioriteter i den nye danske humanitære strategi, der har et særligt fokus på sårbarhed og beskyttelse af udsatte grupper. Med det danske bidrag dækkede vi en fjerdedel af appellen til beskyttelse.

I fredags ydede vi på FNs anmodning gennem Beredskabsstyrelsen et yderligere bidrag på 6 mio. kr. til FNs felthovedkvarter i Haiti. Med det første team fra Beredskabsstyrelsen og udsendelser over det Internationale Humanitære Beredskab har vi pt. ca. 40 danske nødhjælpsmedarbejdere i Haiti. Med fredagens nye bevilling til Beredskabsstyrelsen vil dette tal stige.

Til de direkte danske bidrag skal lægges vores uøremærkede bidrag til FNs centrale katastrofefond – CERF'en – på 50 mio. kroner, hvoraf en del nu går til Haiti. Det gælder også for de betydelige danske kernebidrag til organisationer som FNs fødevareprogram, UNICEF, Verdensbanken, ECHO m.fl.

Jeg har også besluttet at fremrykke udbetalingen af Danmarks bidrag for 2010 til FNs centrale katastrofefond og til FNs fødevareprogram på i alt 150 mio. kr. De penge kan nu bruges i Haiti i det omfang organisationerne vurderer, at der er behov for det.

Indsamlingsinitiativer i Danmark til fordel for ofrene i Haiti har mødt en overvældende god respons. Over 20 mio. kr. er på kort tid blevet indsamlet. Det synes jeg er meget flot og vidner om en stor opbakning i den danske befolkning til jordskælvsopfrene i Haiti. Det gode resultat er ikke mindst de danske nødhjælpsorganisationers fortjeneste.

Jeg vil også her gerne benytte lejligheden til at gøre opmærksom på det rigtig gode samarbejde, vi har med de danske nødhjælpsorganisationer. Vi har været i tæt og løbende kontakt, og der er nedsat en særlig beredskabsgruppe under den Humanitære Kontaktgruppe. Jeg kommer faktisk lige fra et møde i den Humanitære Kontaktgruppe, hvor vi drøftede behovene i Haiti og den danske indsats. Jeg stillede her en pulje på yderligere 30 mio. kr. til rådighed for de danske nødhjælpsorganisationers arbejde i Haiti i det næste år.

Danmark har dermed foreløbig ydet ca. 115 mio. kr. i direkte støtte til jordskælvsofrene i Haiti. Vi er dermed blandt de store donorer her i den umiddelbare akutte nødhjælpsfase.

Vi følger fortsat situationen i Haiti tæt og vil løbende vurdere behovene for yderligere dansk støtte. Men jeg må også understrege, at det ikke er nogen selvstændig målsætning, at Danmark skal ligge blandt de største donorer, som vi gør p.t. . Danmark har ydet en relevant, hurtig, effektiv og koordineret humanitær indsats. Jeg har forsøgt at målrette indsatsen og sikre, at vi kunne gøre en konkret forskel. Vi har støttet op om koordinering, ikke kun i tale, men også finansielt, og givet støtte til for eksempel beskyttelse under FN's appel – ikke mindst fordi, ingen andre donorer var begyndt at kigge den vej. Nu er det på tide, at de store lande for alvor kommer på banen.

Det mere langsigtede perspektiv

Hvis jeg skal sige lidt om det mere langsigtede perspektiv, så er der ingen tvivl om, at Haiti også efter den umiddelbare nødhjælpsfase vil stå overfor enorme udfordringer. Infrastruktur og institutioner, der allerede forud for katastrofen var svage, er nu stort set brudt sammen, og et stort genopbygningsarbejde forestår.

Det er derfor også vigtigt, at der hurtigt laves en plan for den mere langsigtede genopbygning af Haiti. FN, Verdensbanken og EU Kommissionen har her en helt afgørende rolle at spille. Vi vil fra dansk side støtte den mere langsigtede indsats i Haiti gennem disse organisationer. Og så forventer jeg, at den nye pulje på 30 mio. kr. til de danske nødhjælpsorganisationer vil omfatte indsatser med sigte på behovene i et års perspektiv.

Jeg forventer, at der vil blive afholdt en international donorkonference om Haiti i FN-regi, så snart behovene for det mere langsigtede arbejde er klarlagt.

WFP og UNICEF – besvarelse af samrådsspørgsmål D

Lad mig endelige adressere samrådsspørgsmål D, der handler om vores konkrete samarbejde med UNICEF og FNs fødevareprogram WFP.

For så vidt angår UNICEF er det korrekt, at det danske bidrag til UNICEF er reduceret fra 180 til 155 mio. kr. årligt i 2010 med henblik på at frigøre midler til opfølgning på Afrika-kommissionens anbefalinger. UNICEF har generelt været effektiv i gennemførelsen af sine prioriteter, og Danmark yder derfor også fortsat et stort bidrag til organisationen.

I forbindelse med den konkrete katastrofe i Haiti har vi som nævnt ydet et bidrag på 15 mio. til UNICEF for at støtte det vigtige arbejde med beskyttelse af børn og kvinder.

I forhold til FNs fødevareprogram WFP har jeg allerede nævnt, at Danmark i forbindelse med katastrofen i Haiti nu ad to omgange har imødekommet anmodninger fra WFP om at bistå med ekspertise og udstyr i forbindelse med etableringen af FN's felthovedkvarter. Vi har i alt bevilliget 12 mio. kr., så Beredskabsstyrelsen kan indgå i et fælles nordisk team til etablering af felthovedkvarteret.

Danmark yder årligt et højt kernebidrag til WFP på 185 mio. kroner. Udbetalingen af dette bidrag finder typisk sted i marts og november måned. For at øge WFPs muligheder for hurtigt at bringe kernebidraget i spil i Haiti, har jeg som sagt fremrykket udbetalingen af det halvårige bidrag, og der overføres i denne uge 100 mio. kroner til WFP, som kan bruges i forbindelse med katastrofen i Haiti.

Vi har dermed støttet både WFPs og UNICEF indsats i forhold til den konkrete katastrofe i Haiti, og vi er generelt en stor donor til begge organisationer.